

Enskild motion

Motion till riksdagen: 2014/15:2830

av Hillevi Larsson (S)

Skärpta krav för att driva HVB-hem

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa tillståndsgivning för offentligt drivna HVB-hem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att skärpa kraven för tillståndsgivning gällande alla HVB-hem.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillståndet att driva HVB-hem ska kunna upphävas vid återkommande brister på HVB-hem som inte rättas till.

Motivering

HVB-hem är behandlingshem för enskilda som bedöms behöva vård kombinerat med boende. De kan drivas av privata aktörer, kommuner eller landsting. Det krävs tillstånd från Socialstyrelsen för att starta privata HVB-hem, däremot inte för offentliga HVB-hem. Från 2010 står verksamheten även under Socialstyrelsens tillsyn.

Redan 2005 berättade barn på ett av de största HVB-hemmen att de blivit inlåsta och misshandlade på behandlingshemmet. Trots det har verksamheten kunnat bedrivas vidare utan att något hänt.

Återigen har flera barn trätt fram och berättat om våld och kränkningar de ska ha utsatts för så sent som 2011 och 2012. Barnen känner inte varandra men berättar ändå samma historia: hur de utsatts för polisgrepp där armen tvingats bak på ryggen, hur de brottats ned, hur personalen satt sig på dem, hur de släpats i väg utan skor utomhus och hur de blivit inlåsta i ”Timeout-rummet” i upp till två timmar.

Det finns också exempel på barn med mycket traumatisk erfarenhet som berättat om misshandel, upprepad inlåsning och andra former av våld. Föräldrar har vidare uppgett att de förhindrats att hjälpa sina barn.

Det finns uppgifter om att så kallad teckenekonomi används som ett bestraffningssystem mot barnen. Det innebär att barnen måste följa en mängd detaljerade regler som till exempel handlar om att man måste äta upp allt på tallriken, aldrig får tappa humöret och att man ska ha ett vårdat språk. Detta kan leda till att barn med Tourettes syndrom bestraffas om de säger ett fult ord. Autistiska barn har en mycket jobbig situation med dessa regler då kommunikationen oftast är ett problem. Metoden saknar evidens, det vill säga vetenskaplig grund, och är direkt kontraproduktiv när den används mot barn med neuropsykiatriska funktionshinder.

Samtidigt som redan traumatiserade barn berättat om att de utsatts för inlåsning och misshandel och barn med psykiska diagnoser berättat om bestraffningar för sina sjukdomar tjänar ledningen för företaget stora belopp på familjer och barn som vistas i ”hemmet”.

Ett annat exempel gäller berättelsen om Nora, flickan som våldtogs av dåvarande polischefen Göran Lindberg. Hon var tvångsomhändertagen på ett HVB-hem där hon började prostituera sig, dricka och använda droger. Hon och de andra tonårsflickorna var utan tillsyn trots att det skulle finnas personal dygnet runt. Hon skulle också få skolgång och psykoterapi, men fick ingetdera. Trots det fakturerade behandlingshemmet 4 800 kronor per dygn för att ha henne där.

Barnombudsmannen har mött många barn som beskrivit att de fått en dålig vård på HVB-hem. Även om det också finns bra verksamhet och barn som mår bra, så är det mycket allvarligt att så många barn far illa.

Otillräcklig bemanning och personal utan rätt utbildning och med fel förhållningssätt till barn i en utsatt situation kan göra mer skada än nytta. Särskilt när de tar till auktoritära och bestraffande metoder mot trasiga barn. I Barnombudsmannens rapport ”Bakom fasaden” berättade barn och unga om sin situation på HVB-hem. Många barn vittnar om bristande stöd från personalen och missförhållanden.

Socialstyrelsens senaste tillsynsrapport, från 2012, visar att myndigheten krävde åtgärder av 42 procent av de offentliga HVB-hemmen och 30 procent av de privata. Bristerna handlade bland annat om brister i genomförandeplaner, planer som inte följs upp, bristfällig dokumentation och att alla barn inte får vara delaktiga. Frågor om bemanning och kompetens hos personalen togs inte ens upp till granskning, trots att dessa frågor är helt centrala för kvaliteten i verksamheten.

Det värsta är att det inte finns någon utvärdering av vilken vård och omsorg barnen får och effekterna av insatserna. Det finns över 500 HVB-hem i Sverige men endast en

hade gjort en tillräcklig utvärdering av verksamheten, enligt Socialstyrelsens granskning.

Med tanke på de enorma konsekvenserna för de barn, och deras familjer, som får felaktig omsorg och vård och med tanke på samhällets kostnader för barn intagna på HVB-hem är det obegripligt att inte mer görs för att förebygga och rätta till de missförhållanden som finns.

Det måste krävas tillståndsgivning för alla HVB-hem. Därför bör reglerna ändras så att tillståndspflicht införs även för att starta offentligt drivna HVB-hem. Kraven är idag alldeles för lågt ställda och måste skärpas i lagstiftningen gällande alla HVB-hem, både privata och offentliga. Det gäller innehållet i vården, personalens kompetens och lämplighet och att verksamhetens resultat utvärderas.

Det finns alltför många barn som inte får en bra skolgång, inte får den hälso- och sjukvård de behöver och som utsätts för direkt skadliga och kontraproduktiva åtgärder inom ramen för vården på HVB-hem. Många barn får inte heller komma till tals eller vara delaktiga i behandlingen.

När barn förvägras grundläggande rättigheter och utsätts för kränkande behandling borde det rimligtvis leda till att tillståndet att driva HVB-hem dras in. Men så enkelt är det inte. Hittills har det krävts riktigt grova överträdelser för att stänga ner en verksamhet. Som exempel kan nämnas ett HVB-hem som tog emot barn som omhändertagits enligt LVU utan att ha tillstånd för det och som använde bad i isvak som bestraffningsmetod. Om bristerna och kränkningarna av barnen inte är fullt lika uppseendeväckande utdelas istället kritik, det gäller även verksamhet där bristerna varit återkommande. Men förekommer återkommande brister som inte rättas till borde det leda till att tillståndet för verksamheten upphävs.

Ett stort problem i sammanhanget är de barn som flyttas runt, från det ena ”hemmet” till det andra. Dessa barn får ingen kontinuitet och riskerar att må ännu sämre under resans gång. Det krävs en långsiktig behandlingsplan som följs upp och utvärderas. De berörda barnen ska vara delaktiga i detta arbete. Helt avgörande är möjligheten att bygga upp en positiv relation mellan barnet och behandlande personal. Genom att höja kraven på den verksamhet som bedrivs på HVB-hemmen ökar chansen för goda relationer och kontinuitet i behandlingen.

Hillevi Larsson (S)